

EDUSKUNNAN
MAA- JA METSÄTALOUSVALIOKUNTA

Helsingissä
3 päivänä joulukuuta 1993
Lausunto n:o 7

Valtiovarainvaliokunnalle

Eduskunta on lähettäessään 9 päivänä marraskuuta 1993 hallituksen esityksen n:o 271 maataloustuotteiden tuontisuoja ja hinnanerokorvauksia koskevaksi lainsäädännöksi valtiovarainvaliokuntaan valmistelevalle käsiteltäväksi samalla määrännyt, että maa- ja metsätalousvaliokunnan on annettava asiasta lausuntonsa valtiovarainvaliokunnalle.

Asian johdosta ovat valiokunnassa olleet kuultavina maa- ja metsätalousministeri Martti Pura, kansliapäällikkö Reino Uronen, ylijohtaja Ilkka Ruska, neuvotteleva virkamies Paavo Mäkinen, maatalousneuvos Heimo Hanhilahti, maatalousneuvos Esko Juvonen, maatalousneuvos Seppo Hassinen ja ylitarkastaja Sirpa Karjalainen maa- ja metsätalousministeriöstä, ulkomaankauppaministeri Pertti Salolainen, kansliapäällikkö Matti Vuoria ja vanhempi hallitussihteeri Elise Pekkala kauppa- ja teollisuusministeriöstä, valtiovarainministeri Iiro Viinanen, budjettipäällikkö Raimo Sailas, budjettisihteeri Elina Selinheimo ja finanssisihteeri Irmeli Virtaranta valtiovarainministeriöstä, osastopäällikkö Antti Satuli ulkoasiainministeriöstä, ylitarkastaja Pirkko Kovanen ja tullisihteeri Merja Sandell tullihallituksesta, tullineuvos Klas Stening tulliasiainneuvottelukunnasta, tutkimuspäällikkö Juhani Pennanen kilpailuvirastosta, osastonjohtaja Keijo Hyvönen Maa- ja metsätaloustuottajain Keskusliitosta, puheenjohtaja Ola Rosendahl Svenska Lantbruksproducenternas Centralförbundista, toimitusjohtaja Pekka Hämäläinen ja ulkomaankauppapäällikkö Lea Lastikka Elintarviketeollisuusliitosta, pääsihteeri Leena Simonen Suomen Kuluttajaliitosta, johtaja Osmo Laine Kaupan Keskusliitosta, toimitusjohtaja Timo Peltola Huhtamäki Oy:stä ja toimitusjohtaja Esko Lindstedt Cultor Oy:stä. Lisäksi Suomen Ammattiliittojen Keskusjärjestö on antanut kirjallisen asiantuntijalausunnon.

Hallituksen esityksessä ehdotetaan säädettäväksi maataloustuotteiden tuontisuoja ja hinnanerokorvauksia koskevat lait. Kyseessä olisi

nykyiseen tuontimaksulakiin, elintarviketuotteiden valmisteverolakiin ja maataloustulolakiin perustuvien tuontimaksu-, hinnanerokorvaus- ja vientitukijärjestelmän yhtenäistäminen liittyen maataloustulojärjestelmän kokonaisuudistukseen ja käynnissä oleviin kansainvälisiin kauppaja yhdyntymisneuvotteluihin.

Tuontimaksulaille säädettäisiin maahan tuotujen tuotteiden tuontimaksuista. Esitys muuttaisi nykyistä tuontimaksujärjestelmää Euroopan yhteisössä käytössä olevan järjestelmän kaltaiseksi. Lailla maataloustuotteiden hinnanerokorvauksista säädettäisiin viennin yhteydessä maksettavista hinnanerokorvauksista ja vientiin rinnastettavasta kotimaisten hintojen alentamisesta. Hinnanerokorvauslailla korvattaisiin nykyiset maataloustulolain ja elintarviketuotteiden viennin hinnanerokorvausten määräytymisperusteisiin liittyvät valmisteverolain mukaiset järjestelmät. Tämän johdosta esitys sisältää myös esityksen laiksi elintarviketuotteiden valmisteverosta. Lisäksi esitys sisältää esitykset laeiksi valmisteverotuslain muuttamisesta ja tullitariffilain muuttamisesta.

Esityksellä yhtenäistettäisiin myös hallintoa kokoamalla kyseessä olevien asioiden hallinto maa- ja metsätalousministeriöön. Nykyisin voimassa olevien lakien mukaan valtiovarainministeriö ja tullihallitus huolehtivat tuontimaksulain ja elintarviketuotteiden valmisteverolain mukaisista hallintotehtävistä, kauppa- ja teollisuusministeriö huolehtii maataloustulolain mukaisista maataloustuotteiden vientituen hallintotehtävistä ja maa- ja metsätalousministeriö maataloustulolain mukaisesta vientiin rinnastettavasta kotimaisten hintojen alentamisesta. Hinnanerokorvaus- ja vientitukimäärärahat ovat valtion talousarviossa maa- ja metsätalousministeriön pääluokassa.

Esitys liittyy valtion vuoden 1994 talousarvioesitykseen ja on tarkoitettu käsiteltäväksi sen yhteydessä.

Ehdotetut lait on tarkoitettu tulemaan voi-

maan vuoden 1994 alusta. Laki valmisteverotuslain muuttamisesta on tarkoitettu tulemaan voimaan kuitenkin 1 päivänä helmikuuta 1994.

Valiokunta toteaa, että hallituksen esitykseen sisältyvät lakiehdotukset ovat osa kokonaisuudesta, johon liittyvät eduskunnalle erikseen annetut esitykset laiksi maataloustuotteiden markkinajärjestelmästä, laiksi kilpailunrajoituksista annetun lain 2 §:n muuttamiseksi ja laiksi maataloustuotteiden markkinointirahastosta. Viimeksi mainittu esitys on kuitenkin eduskunnan täysistunnon kolmannessa käsittelyssä hyväksytty jätettäväksi lepäämään ensimmäisiin vaalien jälkeen pidettäviin varsinaisiin valtiopäiviin. Esitystä ei siten voida saattaa voimaan

esityksessä ehdotetun mukaisesti 1.1.1994. Valiokunta pitääkin tarpeellisena, että nyt käsiteltävään esitykseen sisältyvistä lakiehdotuksista poistetaan lepäämään jätettäväksi hyväksyttyyn lakiehdotukseen liittyvät kytkenä.

Hallituksen esityksessä mainituista syistä ja saadun selvityksen perusteella valiokunta pitää lakiehdotuksia tarpeellisina ja puoltaa niiden hyväksymistä edellä esitetyn huomautuksin.

Edellä esitetyn perusteella valiokunta esittää kunnioittavasti,

että valtiovarainvaliokunta mietintöönsä laatiessaan ottaisi huomioon, mitä tässä lausunnossa on esitetty.

Asian ratkaisevaan käsittelyyn valiokunnassa ovat ottaneet osaa puheenjohtaja S.-L. Anttila, varapuheenjohtaja Iivari, jäsenet Järvelä, Kal-

li, Kohijoki, Koistinen, Koski, Lahikainen, Olli, Polvinen, Pulliainen, Rajamäki, Rinne, Saario ja Westerlund sekä varajäsen Björkenheim.

Eriäviä mielipiteitä

I

Hallituksen esitys tuontimaksulaiksi lähtee lain perustelujen mukaan elintarvikkeiden tuontisuojan säilyttämisestä ennallaan, vaikka kansalaisten ostovoiman parantaminen ja valmistautuminen Euroopan unionin jäsenyyteen vaativat suuntautumista ruuan hinnan alentamiseen. Esityksen — ja asiantuntijakuulemisten — myötä ei voi vakuuttua edes siitä, etteikö elintarvikkeiden rajasuoja ainakin joidenkin tuotteiden osalta nousisi.

Hallituksen esitys ei myöskään merkitse niin suurta muutosta tuontisuojaajärjestelmään, kuin hallitus antaa ymmärtää. Tuontilisensiointia eli tuontikieltoa vastaamaan on rakennettu ylimitoitettuihin tuontimaksuihin ja nykyistä tuontitilannetta haettaisiin määrittämällä nykyistä tuontia vastaavat tuontikiintiöt nykyisillä tuontimaksuilla. Kiintiöiden käyttö on paitsi byrokraattista, myös kyseenalaista vapaan kilpailun kannalta, kuten muun muassa kilpailuviraston asiantuntija totesi.

Tuontimaksujen ylimitoitus johtuu siitä, että ne esitetään Suomen GATT-tarjouksen referenssihintojen mukaisina. GATT-tarjouksen kotimarkkinahinnat eivät vastaa erityisesti puutarhatuotteiden osalta tuotannon keskimääräistä hintatasoa, vaan ylittävät sen reilusti. GATT-sidonta ei ole kuitenkaan välttämätön kaikkien tuotteiden osalta. Lisensiointi voidaan korvata normaalilla maksuperusteisella tuontisuojaalla hallituksen esityksen liitteessä olevassa etulue- llossa mainittujen tuotteiden kohdalla.

Sosialidemokraatit esittivät neuvotellessaan hallituksen kanssa elintarvikkeiden tuontisuo- jasta, että eräiden kasvien ja vihannesten kiin- teitä tuontimaksuja alennetaan ja pyritään sa- malla pois kiintiöistä kohti tuontimaksujen käyt- töön perustuvaa tuontisuojaajaa.

Hallituksen ja sosialidemokraattisen opposi- tion välisiä neuvotteluja häiritsi aikapula. Tuon- tisuoja koskeva lakiesitys osoittautui jopa siinä määrin hankalaksi, että hallituksen esityksen

liitteenä oleva etuluettelo on osin nyt hyväksytävämpi kuin hallituksen tarjouksessa sosiaalidemokraateille 30.11.1993.

Koska myös valtiovarainvaliokunta joutuu käsittelemään tuontimaksulakia kiireellä, joka ei varmaankaan anna mahdollisuuksia lain perusteelliseen läpikäymiseen, ehdotamme vain seuraavia rajallisia muutoksia:

1) Valtiovarainvaliokunta palauttaa tuontimaksulain 6 §:n hallituksen alkuperäisen esityksen mukaiseksi. Siten hallitukselle annettaisiin mahdollisuus alentaa tai poistaa tuontimaksu

kuluttajahintojen ja teollisuuden raaka-ainekustannusten alentamiseksi.

2) Sianlihan tuontimaksua alennetaan 8 prosentilla ja naudanlihan tuontimaksua 10 prosentilla esitykseen verrattuna.

3) Liitteenä olevasta etuluettelosta poistetaan kiintiöt. Sipulin tuonti alennetulla tuontimaksulla sallitaan 1.5.—15.6., purjosipulin tuonti 15.2.—31.5., valko- ja punakaalin tuonti sallitaan aikaisemmalla maksulla 15.3.—31.5. ja kiinankaalin tuonti 1.2.—15.5.

Helsingissä 3 päivänä joulukuuta 1993

Ulpu Iivari
Heikki Rinne

Kari Rajamäki
Erja Lahikainen

II

Esitys on joustamaton eikä anna liikkumavaraa satovaihteluiden ja muiden nopeasti ajankohtaistuvien tuontitarpeiden huomioimiseksi.

Päätösvalta siirtyy yksinomaan maa- ja metsätalousministeriölle. Valtioneuvosto voisi päättää vain peruskiintiöstä.

Erityisen ongelmallista ehdotuksessa on se, että maa- ja metsätalousministeriö voi tulkinnal-

laan rajoittaa teollisuuden tuontimahdollisuuksia muun muassa laatusyistä, jos maassa olisi vielä satoa myymättä. Näin teollisuus voisi toteuttaa vain täydennystuontia (6 §:n 1 mom.).

Käytännössä esitys johtaa päätösvalan keskittymiseen maa- ja metsätalousministeriölle eikä edes nykyjärjestelmän mukainen joustavuus toteudu.

Helsingissä 3 päivänä joulukuuta 1993

Väinö Saario

